

כיצד מזהים עטלפים בחושך?

על הצטרפות לספירת עטלפים בהר מירון

יואב שרעבי, שירות לאומי, בית ספר שדה גליל

הוטה ג'רמק. הפעם הראשונה שבה ששמעתי את השם הזה הייתה לפני 3 שנים, בטיול הכנה לקראת מחנה קיץ בחוגי הסיירות של החברה. המקום הופיע במפה אך לא נמצא על ידינו, ומאז תהיתי היכן היא באמת נמצאת. תהיותיי נגמרו ביום שיצאתי לספור עטלפים במקום עם השם המצחיק הזה.

הוטה ג'רמק הינה ההוטה העמוקה ביותר בארץ - 155 מטרים של צניחה למעבה האדמה! במקום הזה נפגשים מדי שנה חוקרים, בליווי אנשי רשות הטבע והגנים ואנשים טובים שרוצים לעזור במחקר הגלילי, כמונו, בכדי לבצע ספירת עטלפים במקום. ספירות העטלפים מתבצעות ברחבי הארץ דווקא עכשיו, בחודשי הקיץ, כיוון שבתקופה זו השמיים החמימים יחסית של הלילה שורצים חרקים שאותם נהנים העטלפים לזלול. מטרת הספירה הינה ניטור אוכלוסיות העטלפים השונות, בדיקה ומעקב אודות מצבם של הפרטים וכן מחקר בנושאים כמו נדידה והשפעות מזג אוויר. לאחר הספירה עלה הרעיון לכתוב כתבה אודותיה, שתהיה גם כמעין כתבת המשך לכתבתו של אמיר מחודש אפריל בנושא שנת החורף ופיזיולוגיה של עטלפים.

**מציגים כנפן שנתפס ברשת
צילום- יואב שרעבי**

אמיר ואנוכי הגענו לחניון הפסגה של הר מירון בשעה 18:30, ומשם נאספנו על ידי הטנדר של אלי, שבעברו היה הפקח האזורי של הר מירון, לתוך השטח. בדרך קפצנו לראות גת מרשימה במיוחד, שסוד מיקומה שמור רק לאלה שמכירים את המירון כמו את כף ידם (וראה זה פלא, באמת יש לרכס צורה של כף יד!). עוד 5 דקות של נסיעה מטלטלת, והגענו להוטה. בשבילי, זה היה פשוט מרגש. אחריי שנים של תהיות הצלחתי סוף-סוף לדקור את הנקודה הזאת, וכמה שזה היה פשוט! הטעות היא, כמובן, לא אצלי, אלא במפת סימון שבילים, בה מסומנת ההוטה במקום אחר לגמרי!

אחריי שהתלהבותי שכחה, הצטרפתי לכל הסוקרים לשמוע הסבר על הספירה ודרך ביצועה. התחלקנו לשתי קבוצות שהתמקמו מסביב לפתחה של המערה, כאשר כל אחד מקבל מונה. באופן זה, כל קבוצה מקבלת גזרה מפתח ההוטה, ועל כל

עטלף שנצפה יוצא מפתח המערה בגזרה של קבוצתך עליך ללחוץ על המונה. לבסוף, מחשבים ממוצע של כל הסופרים בכל אחת מהקבוצות, אחר כך מחברים את שני הממוצעים, וכך מקבלים אומדן של מספר העטלפים השוכנים במערה.

התמקמתי בצד הדרום-מזרחי של הפתח, בידי מונה ולידי מגביר תדרים, בכדי שנוכל לשמוע את ציוצם של העטלפים, שאותו האוזן לא מסוגלת לשמוע. חיכינו לרדת החשכה, ובשעה 20:10 לערך, בדיוק ברגע שנהיה חשוך מספיק, אנו מתחילים לשמוע את ראשוני הצקצוקים מהמכשיר. יצור מעופף קטנטן מגיח, עושה סיבוב דאוויין, בודק את פני השטח וחוזר פנימה. אחד נוסף מחקה את הראשון, ושב גם הוא למעבה האדמה. בתוך 5 דקות היה האזור כמרקחה. צקצוקים לא הפסיקו לצאת מהמכשיר שאיים להתפקע, עטלפים זריזים ורעבים, שלא אכלו מאום מהלילה הקודם, יצאו

בספירלה מפתח המערה (כיוון שההוטה אנכית ואין שום דרך לעוף ישר למעלה, חייבים העטלפים להתרומם על ידי מעוף ספירלי) שוב ושוב כמו מקליע של תותח וזמזום החרקים כאילו נעלם מהשמיים. המחזה היה מרהיב. האצבע, שכבר התקבעה על כפתור המונה, רק לחצה ולחצה.

לאחר כשעה, כשנהיה כבר חושך מוחלט והעטלפים החלו לשוב בחזרה למשכנם האפלולי, הפסקנו את הספירה והתכנסנו לאיסוף תוצאות. מגבירי התדרים כובו, ובאבחה אחת האנדרלמוסיה שכחה כאילו מעולם לא היו קיימים עטלפים על פני הכדור. הקבוצה שלנו הייתה ראשונה. אחד אומר "1226", אמיר לידי מכריז "1020" ואילו אני בודק וקורא "1983". ייתכן והיד הייתה קצת קלה מדי על ההדק... מזל שעושים ממוצע וחוסר הריכוז שלי מתפוגג בתהום הנשייה המדעית. לאחר חיבור זריז עם הממוצע מהקבוצה השנייה התגלה המספר- 3500 עטלפים! מדובר במופע מרשים ביותר שהמקצוענים היו בהחלט מרוצים ממנו.

קינחנו בהתבוננות בעטלפים שנלכדו במלכודת שהוצבה מבעוד מועד. נציין כי ההוטה משמשת משכן לשני מיני עטלפי חרקים - בעיקר כנפן, עטלף זריז במיוחד שמעופף וצד מעל החורש, וגם נשפון גדות, עטלף קטן שצד חרקים על פני מקווי מים. שניהם נתפסו, מכל אחד מהם נלקחה דגימת דנ"א לצורך המחקר ולאחר מכן שוחררו באלגנטיות לעבר השמים הכהים.

בסיומו של הערב חשבתי לעצמי שזה מאוד משמח לראות עד כמה חשובים לנו היצורים הליליים הללו, במיוחד לאחר שבעבר כמעט גרמנו להיעלמותם מנופי ארצנו. הייתי מופתע לראות את כמות הסוקרים הנכבדת שהתאספה במקום, ויותר מכך- את מספר הילדים בני הגילאים 5-19 שהתייצבו למשימה. בפה מלא אני יכול לומר שאני מקנא על החוויות שהם מקבלים כבר מגיל צעיר, ושמח על כך שגדל פה דור שאכפת לו, ושבעתיד הקרוב יוכל להשפיע לטובה על מצבם של העטלפים בפרט והטבע בארץ ישראל בכלל.

אחד המעופפים המהירים בעולם. כנפן
צילום- ערן לוין

דייג מעופף עם שיניים. נשפון גדות
מרכז היונקים של החברה להגנת הטבע